

Ik ben professional als ik geen manager ben

Schrijf wat over professionaliteit in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking, zo luidt de opdracht. Mag ik weigeren? Nee, zo luidt het antwoord.

Toch een probleem. Want heb ik er verstand van? Nee. Niets is voor mij vanzelfsprekend als het om mensen met een verstandelijke beperking gaat en degenen die voor hen 'zorgen'. In mijn dagelijks werk als adviseur heb ik vooral met hototemetoten te maken – managers, bestuurders – die vooral geacht worden zeer verstandige besluiten te nemen. Daar worden ze ook toe geacht in staat te zijn; ze zijn als het ware onbeperkt verstandig. Die hebben dan ook geen zorg nodig, die geven zorg – of beter nog, ze zorgen ervoor dat zorg gegeven wordt. Als adviseur voor die mensen hoef ik dus helemaal niets te weten van mensen met een verstandelijke beperking en ik hoef ook niets van zorg te weten. Ik praat een beetje mee met die managers en zo verdien ik mijn geld. Makkelijk toch? Dus wat moet ik met die vraag over professionaliteit?

Misschien heb ik toch een reden om er over na te denken. Er wordt namelijk in meer sectoren over professionalisering gesproken. Heel veel zelfs. Er is zelfs sprake van een heuse beweging. De beweging heet 'beroepstrots' en heeft een eigen boek en een eigen website. Vreselijk. Want laten we wel zijn; het is een lastige beweging. Gewoon aansturen van medewerkers is er niet meer bij. Als het fout gaat zijn het nu altijd de managers die de schuld krijgen en niet langer de medewerkers. De medewerkers zijn nu professionals geworden en die moet je koesteren. Allemaal onzin natuurlijk. Het ene moment zijn de medewerkers te dom om zelf na te denken en nu zouden ze opeens slimmer dan de managers zijn? Kan niet. Onmogelijk. Of toch een beetje?

In ernst; we zijn weer eens aan het doorslaan. Het ene moment verklaren we de manager heilig en moet iedereen manager worden. Het andere moment krijgt de manager de schuld van alles en moet iedereen professional heten. Het is allebei onzin. Als altijd gaat het om de balans. In mijn beeld is in de wereld van de zorg van de mensen met een verstandelijke beperking noch de sturende kracht van het management, noch de professionele kracht van de zorgverleners bijzonder groot. De spanning tussen managers en professionals dient zich vooral aan in de wereld van de ziekenhuizen, waar Raden van Bestuur en artsen regelmatig lijnrecht tegenover elkaar staan, zich elk beroepend op de eigen rol en status. Die statusgevoeligheid is er ook in onze sector, maar toch niet in die mate. Is het daarom niet relevant? Wel degelijk, maar het is gelukkig mogelijk er wat meer ontspannen mee om te gaan. Een kwestie van een beetje slim redeneren en ons te realiseren dat niet alleen de professionele functie maar ook die van het management moet worden versterkt. Ga je er mee om als twee 'paradigma's' die elkaar wederzijds uitsluiten dan wordt het huilen voor de hele sector. Ik ben professional omdat ik geen manager ben. Ik ben manager omdat ik geen professional ben. Hallo? Zijn we dan goed bezig?

Waar gaat het dan om? De kern van professionaliteit is iets dat in jou en mij zit. Het is een houding, iets dat tot uiting komt in concreet gedrag. Het ene doe je wel, het andere laat je. Dat doe je op basis van wat je weet van je vak – vandaar dat professionaliteit vaak met vakmanschap in verband wordt gebracht – maar ook met wat je weet dat ethisch verantwoord is. Je weet, kortom, om te gaan met de dilemma's waar je in het werk mee geconfronteerd wordt. Dat is professionaliteit. Dan weet je tegelijk ook dat het niet eenvoudig is om een goede professional te zijn. Je bent nooit klaar, er valt altijd weer wat te leren.

De manager is in die wereld iemand die voorwaarden schept en verder zo min mogelijk inde weg loopt. Maar pas op; dat voorwaarden scheppen kan jou als professional wel degelijk raken. Dat is dan ook het tragische misverstand van de professional. Vroeg of laat gaat ie denken dat omdat hij of zij het allemaal zo goed weten, hij of zij als professional de echte baas is van de tent. Vergeet het maar. Omdat jij voor jezelf goede beslissingen neemt, hoeft dat nog niet te betekenen dat jij dat ook voor anderen kunt doen. Was het maar waar. Uiteindelijk is het zo dat ook jij, als professional, er voor de organisatie bent en niet andersom. Anders moet je maar voor jezelf beginnen.

Met dat in gedachten zijn er natuurlijk kansen genoeg voor professionaliteit in de zorg voor mensen met een verstandelijke handicap. Want, oh ja, dat is waar ook, om die laatsten gaat het wel. Professioneel bezig zijn is beroepsmatig bezig zijn, is met je vak bezig zijn. En voor wie doe je dat

vak ook al weer? Van wie krijg je de energie, van wie lig je wakker, van wie leer je het meest. Juist.
Van je cliënten. De bron van je professionaliteit.

Peter Noordhoek